

для розуміння процесів формування української національної ідентичності та спадщини.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Рудник О.Г. Надсобський край – Іллінецький район. Вінниця, 2021. 386 с.
2. Бабенко І.Д. Іллінещина в глибині століть і в наш час. Іллінці, 2001. 93 с.
3. Боплан Г.Л. Карта Брацлавського воєводства. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://freemap.com.ua/karty-ukrainy/karta-boplana/karta-boplana-kvadrat-1-3/>
4. Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Кальницький козацький полк (1648-1711 рр.). Іллінці, 2009. 98 с.
5. Похилевич Л. Оповіді про населені місцевості Київської губернії або статистичні, історичні та церковні нотатки про всі села, містечка та міста в межах губернії. Київ: У тип. Києво-Печер. лаври, 1864. 763 с.
6. Рудник О. Історія Бабинської школи. 2007. (Рукопис) 40 арк.
7. Горобець П.І. Історія Бабинського цукрозаводу, 1996. (Рукопис) 105 арк.
8. Пам'ятки історії та культури Вінницької області / Ред. кол.: Ю.А. Зінько, С.М. Василюк та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. С. 158-159.

Віталій Гандзюк

ГАЗЕТА «ТОМАШПІЛЬСЬКИЙ ВІСНИК»: ІСТОРІЯ, РЕДАКЦІЙНА ПОЛІТИКА І ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНИЙ ДІАПАЗОН

Анотація. У науковій розвідці досліджено історію, розвиток і сучасний стан громадсько-політичної газети «Томашпільський вісник», що розповсюджується на території Томашпільської громади Вінницької області. Розглянуто редакційну політику видання від заснування до сьогодні, з'ясовано основну проблематику і тематичну своєрідність публікацій.

Ключові слова: газета «Томашпільський вісник», періодичне видання, інформація, історія, сучасність, проблематика, тематика

Vitaliy Handziuk

THE NEWSPAPER "TOMASHPILSKIY VISTNYK": HISTORY, EDITORIAL POLICY AND PROBLEM-THEMATIC RANGE

Abstract. The history, development and current state of the socio-political newspaper «Tomashpilsky Visnyk», which is distributed in the territory of the Tomashpil community of Vinnytsia region, has been investigated in scientific research. The editorial policy of the publication from its foundation to the present has been considered, the main issues and thematic peculiarities of the publications have been clarified.

Keywords: *newspaper «Tomashpilsky Visnyk», periodical, information, history, modernity, problems, subject.*

У сучасному світі інформаційних джерел стає все більше. Розвиваються технології, зростають запити на соціальні мережі. Людям стає легше отримувати потрібну інформацію, адже тепер її пошук займає декілька хвилин. Проте регіональна преса завжди мала свої переваги. Так, дослідник Ю. Фінклер зауважує: «Варто інколи уявляти собі основні чинники, які впливають на характер окремих періодичних видань у регіонах, формування їхнього поточного та перспективного репертуару, навіть індивідуальної творчої манери журналістів тощо.

Типологія соціального попиту на пресу є специфічною для кожного територіального соціуму; основу цієї типології становить актуальна владно-партійна, політична та соціально-економічна характеристика соціуму. У цьому аспекті преса територіального соціуму – на відміну від центральної – є цілковито адекватним соціальним і значною мірою політичним барометром регіонального соціуму. У цьому полягає суттєве прикладне значення процесів, що відбуваються в регіональній періодиці, яка більш об'єктивно, ніж центральна преса, віддзеркалює реальний стан справ у певному регіоні» [1, С. 107].

Перший номер громадсько-політичної газети «Томашпільський вісник» побачив світ у серпні 1931 року під назвою «Колективіст Томашпільщини», а далі були ще «Сталінський шлях», «Під прапором Сталіна», «Шляхом комунізму». Першим редактором до 23 червня 1941 року був Ігор Яременко. На період окупації районна газета не виходила, і лише в грудні 1944 року відновила свою роботу. В редакції збереглася ціла підшивка тогочасних номерів, де повідомлялось, що першим повоєнним редактором було призначено педагога за фахом Марію Тубіс. Справжнім раритетом є номер газети «Сталінський шлях» за 1 грудня 1944 року. Бережуть журналісти найстарішу підшивку 1944 року.

Після визволення району від окупантів майже тридцять літ газета виходила двополосною з періодичністю два номери на тиждень. Наприкінці 1957 року вийшла постанова ЦК КПРС, де вказувалося: об'єм райгазет подвоїти з періодичністю виходу тричі на тиждень. При цьому подвоювався штат працівників, адже було створено три відділи: партійного життя, сільського господарства та листів і роботи з робсількорами.

У 70-ті роки створилася непогана робсількорівська команда. Їх було декілька десятків, і не лише спеціальний відділ, а кожен працівник відповідно до свого профілю мав кілька дописувачів, з якими листувався й по можливості зустрічався. Найактивніші і здібні позаштатні автори мали статус громадського кореспондента, їм у помісячних планах редакції доводилися конкретні теми для виступів у газеті.

Редакція проводила щороку творчі конкурси для робсількорів. Переможці відзначалися грошовими преміями. Зокрема варто згадати вчителя Миколу Скупого з Яланця, літературознавця, викладача Комаргородського сільгосптехнікуму Івана Костецького, культпрацівника з Комаргорода Павла Загороднюка, голову Паланського колгоспу Гната Бруса, колгоспника Михайла Слободянюка з Ракової, заслуженого

агронома України Василя Юрія з Гнаткова, вчителя Івана Задвірного з Вапнярок та ін. Редакція заохочувала до участі в газеті також юнкорів-школярів. Серед них були Василь Кізка з Великої Русави, нині автор кількох прозових книг, власний кореспондент газети «33-й канал», Володимир Брендуляк з Горишківки, Володимир Паламар з Яланця, що стали професійними журналістами.

Все частіше до газети почали надходити твори літераторів-початківців. Зокрема, вірші Василя Осипенка зі Стіни, Миколи Вдовиченка із Антополя, які згодом з'явилися на сторінках «Вінницької правди», харківського журналу «Прапор», а мініатюри Миколи Скупого публікували журнали «Дніпро» та «Хлібороб України».

Тираж газети з року в рік зростав. В серпні 1958 року була створена Спілка журналістів, що мала у Вінниці обласне відділення. З Томашполя першими її членами стали Василь Стратій та Марія Щеголіхіна. Газета ставала цікавішою, бо її творці завжди керувалися девізом: хочете мати цікаву газету, треба, щоб на одного літератора (тобто журналіста) в ній брали участь тисячі нелітераторів.

Життя йшло далі. Змінювалося обличчя газети. Змінювався її штат.

4 травня 1964 року районні газети були ліквідовані. Створювалися видання обкому партії при виробничо-територіальних управліннях. Але майже через три роки в Томашполі знову почала виходити районна газета. В той час сформувався чималий загін робіськорів, які надсилали свої дописи про життя села, своїх трудових колективів. Згодом деякі дописувачі стали професійними журналістами. Це нині покійний Іван Івасько, який багато років працював заступником редактора Ямпільської райгазети. З юнкорів прийшла працювати в колектив Ніна Долінська, яка незабаром вступила до Київського університету, а після його закінчення залишилася працювати в газеті «Вечірній Київ». Перші кроки до журналістики робили Василь Кізка, Антоніна Булавко, Валентина Пустіва. Газета не лише несла інформацію до читача, а й була своєрідною школою журналістських кадрів.

У часи, коли ослабла до певної міри диктатура компартії, а демократія лишень спиналася на ноги, редакційний колектив очолив Пилип Мельник. І матеріали ставали більш аналітичні, критичні, конструктивні. До газети почали дослухатися на місцях. Кожен критичний виступ обговорювався в колективах. Вживалися заходи до виправлення недоліків.

В 1967 році до редакції прийшов дипломований журналіст Іван Гончарук – людина, з якою пов'язана ціла епоха в діяльності «районки», педагог, який виховав цілу плеяду газетарів. Тисячі кореспонденцій, інформацій, репортажів, нарисів, фейлетонів вийшли з-під його пера. 27 років він очолював редакційний колектив. Авторитет газети зростав, тираж сягав дев'яти тисяч примірників.

Завжди «районка» йшла до свого читача. Та були і в неї скрутні часи, коли заради економії на поліграфічних послугах Томашпільської друкарні один із її номерів у 1996 році вийшов у рукописному варіанті. Потім вже придбали у 2000 році різнограф, який перетворив

«Томашпільський вісник» на так званий «бойовий листок», адже виходив одним аркушем формату А3.

У 2005 році колектив редакції очолив Олесь Любар. Саме при ньому було оновлено матеріально-технічну базу, газета знову стала чотирьохполосною. В 2007 році після реорганізації було створено РКП «Редакція газети і радіомовлення «Томашпільський вісник». У 2008 році колектив очолила Катерина Беріл. Почав поступово зростати тираж «районки». Якщо у 2007 році він складав 1576 примірників, то в 2010 уже 2755. Нове обличчя часопису створювали журналісти з 30-річним стажем Іван Задвірний та Тетяна Петровська, заступник редактора Валентина Залюбівська, верстальники Марина Файчук та Гелена Улановська. Згодом у колектив редакції влилися ініціативні й відповідальні кореспондент Наталія Волошина та Євген Юзвак. У 2011 році, з нагоди 80-річчя газети «Томашпільський вісник», Золотою зіркою журналістики було нагороджено заступника редактора Антоніну Булавко [2, с. 111-113].

Газета й досі залишається обличчям району. Колектив працює, незважаючи на воєнний стан, політичні перепетії та економічні негаразди, зберігає історію краю на сторінках видання.

Як зауважує науковець І. Луцюк, регіональні ЗМІ є «елементом культури громадянського суспільства і відповідають за формування колективного мислення на місцях. Із завдань, які сьогодні є для них першочерговими, – збереження історичної свідомості населення краю та вироблення образу малої Вітчизни, який зберігатиме етнічні особливості регіону та продовжуватиме загальнонаціональні ідеї» [3, с.152].

«Томашпільський вісник» – громадсько-політична газета району, засновник і видавець – трудовий колектив «ПП «Редакція газети і радіомовлення «Томашпільський вісник» (додаток А). Тираж часопису із 1 січня 2022 року становив 2022 примірники, а з другого півріччя – 1080. До початку повномасштабної вторгнення російських військ в Україну газета виходила щочетверга на 8 сторінках формату А3 (1,8,5,6 – повнокольорові, решта – чорно-білі). 3 липня 2022 року видання скоротило кількість сторінок до чотирьох формату А3. До 24 лютого побачило світ усього 7 номерів, потім редакція тимчасово призупинила свою діяльність і друк газети не здійснювався. Знову відновилася робота вже через чотири місяці й до кінця року з'явилося ще 45 номерів. Редактор часопису Катерина Беріл. Аудиторія газети – читачі віком від 40 років.

У логотипі («шапці») розміщено назву видання «Томашпільський вісник», номер, дата виходу, ціна, тип видання «громадсько-політична газета Тульчинського району Вінницької області», рік заснування «Виходить із 1931 р.».

У виданні майже відсутні рубрики, є постійні «Рецепт номера», «Історії сьогодення», «Цікаві новини», «З ювілеєм», періодичні «Про людей хороших», «Лист у номер», «Лист до редакції», «Із пленарного засідання сесії Томашпільської селищної ради» та одноразові «Передплата-2023», «22 січня – День Соборності України», «Святкові рецепти господарям» та інші.

На 1 сторінці традиційно розміщувалася офіційна інформація від обласної та місцевої влади, проте трапляються номери, і це не притаманно районній періодиці, де публікувалися одночасно і некрологи, і вітальні адреси. На 2 – 6 сторінках переважно новини із життя громади, розповіді про земляків, культурно-освітні заходи, відзначення державних та релігійних свят, історичні події, поради для пенсіонерів, сільгоспвиробників, а також цікаві новини з «Книги рекордів Гіннеса», рецепти на замітку господарям та ін. На 7 сторінці подано програму телепередач, а на 8-й – знову вітання з ювілеями краян, подяки, реклама, оголошення.

У номерах, що виходили на 4-х шпальтах, на першій – репортажі з похоронів бійців, що загинули на фронті, поминальні тексти за загиблими, і знову ж – вітання з ювілеями та пам'ятними датами; на другій – різноматематичні матеріали місцевого значення, на третій – нариси про захисників, історії про відомих земляків, звіти депутатів обласної ради, листи до редакції, народний календар, поради на різні випадки життя і под.; на четвертій сторінці – традиційно поздоровлення із родинними святами, кулінарні рецепти, кросворди, некрологи, реклама, оголошення.

Проаналізувавши основну тематику часопису, варто зазначити, що насамперед газета щонумера розміщувала на своїх шпальтах інформаційні повідомлення про основні заходи, які здійснює керівництво області, мають місце публікації, де редакція відкрито заявляє і засуджує втручання очільника томашпільської громади у професійну діяльність, контроль за змістом поширюваної інформації, накладення заборон на висвітлення окремих тем. Знаходимо на сторінках газети повідомлення від пресслужб департаментів, управлінь ОДА, політичних партій, громадських організацій, підприємств, державних установ, інформацію для різних соціальних категорій громадян.

Із липня 2022 року наскрізною темою в кожному номері видання була війна в Україні, насамперед – це історії воїнів, родом із томашпільського краю, які загинули на полі бою. У кількох номерах газети опубліковано матеріали про світ захоплень земляків. Має місце на сторінках часопису освітня, медична, військово-патріотична тематика. Традиційно, як і у більшості районних видань, у «Томашпільському віснику» є чимало кулінарних порад на замітку господарям, життєвих історій, гороскопів, кросвордів, анекдотів, інформації про звичаї та обряди, відзначення релігійних свят.

Отже, газета «Томашпільський вісник», що має 93-річну історію, змінювала назву, редакційну політику і склад творчого колективу, незважаючи війну, економічні труднощі залишається основним джерелом інформації про життя громади в сучасних умовах.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Фінклер Ю.Е. Чинники тиску влади на місцеву пресу. Наукові записки Інституту журналістики. 2003. Т. 12. С. 107-110.
2. Томашпільщина: Ювілейний збірник. Упорядники: Антонішин П.В., Сікал О.В. Вінниця: ТОВ «Віндрук», 2013. 176 с., іл.

3. Луцюк І. Регіональні ЗМІ в сучасному суспільстві: функції, завдання та проблеми. Вісник Львівського університету. Серія : Журналістика. Вип. 39. 2014. С. 152–157. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/5646/5655> (дата звернення: 10.10.2024)

Вадим Голіненко

СПІВПРАЦЯ ВІННИЦЬКИХ ТА ПОЛЬСЬКИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У 20-х РОКАХ ХХІ СТ.

Анотація. У статті висвітлено співпрацю вищих навчальних закладів Вінниці із вищими навчальними закладами Республіки Польща, досліджено підписання угод між закладами освіти та участь у спільних конференціях.

Ключові слова: Україна, Польща, Вищий навчальний заклад, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінницький національний технічний університет, Університет імені Яна Кохановського.

Vadym Golenenko

COOPERATION BETWEEN VINNYTSIA AND POLISH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE 20S OF THE 21ST CENTURY.

Abstract: The article highlights the cooperation of higher educational institutions of Vinnytsia with higher educational institutions of the Republic of Poland, examines the signing of agreements between educational institutions and participation in joint conferences.

Keywords: Ukraine, Poland, Higher educational institution, Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky, Vinnytsia National Technical University, Jan Kochanowski University.

Протягом тривалого часу Україна та Польща мали тісні політичні, економічні та гуманітарні зв'язки. Польща була однією з перших країн, яка визнала незалежність України. Україні. Сьогодні переговорний процес про вступ України до ЄС надає новий поштовх розвитку двосторонніх відносин між країнами, у тому числі поглибленню польсько-українського партнерства в галузі освіти і науки

На основі цієї співпраці між двома сторонами здійснюються обміни студентами, докторантами, науковцями та викладачами, а також відбувається безпосередня співпраця між університетами. Наразі понад 120 університетів з України співпрацюють з університетами Польщі. Найбільшу кількість угод про співпрацю з університетами Польщі підписали Національний університет «Львівська політехніка», Національний Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Сумський державний університет, Київський Національний університет імені Тараса Шевченка.